

Igaz szó.

— Gróf Széchenyi Istvántól. —

A magyar haza soha nem volt derék, sőt kitünő férfiak hijával. Egy nemében a hazafiaknak azonban mindig szűkölködött; olyakéban t. i., kik tartózkodás nélkül a nemzet szemére lobbantják az igaz szót. Mert hiszen a legjelesebbek is, vagy hallgatva túrték, sőt türik fajtánk nem egy árnyékol-dalát, vagy ilyeseket leplezve, mindig oly hizelgő szavakba burkolák s burkolják gáncsoló észrevételeiket — míg a dicsérők és tömjénzők sora mindig felette hosszú volt — hogy a sok hizelgés közepett, melynek a magyar minden időben oly édesörömet adá magát áldozatul, bizony ekkorig sem jutott még, s pedig a nemzet nagyobb része, a „nosce te ipsum“ tökéletes birtokába; és ilyesbe mindaddig bizonyára soha nem is jut, míg tán ezen téma szerint, mert nem dicsér minket más, tehát dicsérjük magunkat minmagunk, nem egy magyar gondolja szoros tisztében járónak és ilyesért köz-tapsot is arat, ha mindenütt palástolni, kiszépitni ügyködik a haza bűneit, s minden legkisebb gáncsra is ex officio achillesi (!?) haragra lobban. Mintha bizony egy kissé fényesb külmáz nagyobb kincs volna nemzetekre nézve, mint belső jobblét! Mely utolsó azonban soha nem szokott lenni édes ámitások, de inkább csak igaz, habár fanyar szavak eredménye.

Az igaz szó nem tűrése kimondhatlan nagy szerencsétlenség. Mert valamint csak azon egyén üdül, ki erejét ismerve, azon sem tul, sem innen nem cselekszik, szintugy éri csak azon nemzet kifejlődhetésének legmagasb fokát el, mely tehet-ségével bölcsen sáfárkodva, sem elbizottságra soha nem vetem-ül, sem soha kétségbe nem esik.

Az igaz, habár marczona szót terjeszteni ehhez képest szintoly kötelesség, mondom, éppen nem érdem — valamint az ilyest nagylelküen elbirni, midőn a legférfiasb tett egy-szersmind a leghasznosb számítás is.

És e tekintetben tán én voltam első — és ha van a magyar haza körül kis érdemem, az bizonyosan ez, melylyel egyébiránt nem kérkedem, hanem azt csak mint eldönthetlen tényt hozom fel — ki soha nem csepegtetém a hizelgés mér-gét legkisebb mértékben is honfitársaim kebleibe.